

Notícia de dues tesis doctorals llegides en 2016 sobre *Curial e Güelfa*, els lectors i els contextos de lectura del segle xv

Abel SOLER, *La cort napolitana d'Alfons el Magnànim: el context de "Curial e Güelfa"*.

Tesi doctoral dirigida pel Dr. Antoni Ferrando Francés, Departament de Filologia Catalana, Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació de la Universitat de València –Estudi General–, València, 2016, 5112 pàgines.

Data de lectura: 28 de novembre del 2016

La novel·la cavalleresca *Curial e Güelfa*, redactada en llengua catalana i en un context italià –segons una vella presumpció, que ajuden a confirmar recents investigacions– ha sigut objecte de controvèrsia per diversos fets: el fet de trobar-se només en un manuscrit, que els codicòlegs relacionen amb Toledo; el fet de presentar un català amb preferències lèxiques valencianes, però hibridat amb italianismes i apartat de l'estil literari dominant a la València de l'època; el caràcter aparentment medieval, però amb molts punts d'influència i de contacte amb l'humanisme italià, etc. La present tesi doctoral pretén resoldre aquestes controvèrsies de manera satisfactòria i més o menys conclusiva.

En primer lloc, s'ha estudiat de manera exhaustiva la cort napolitana d'Alfons el Magnànim, i les biografies de més de 200 dels seus cortesans, prestant atenció especial a les relacions culturals i als interessos literaris d'aquests. De resultes d'aquest estudi, s'han biografat més específicament alguns dels cortesans del Nàpols alfonsí directament relacionats amb el contingut, els referents culturals, l'onomàstica a *clefi* i altres aspectes del *Curial*. En segon lloc, s'han estudiat totes les fonts literàries i els referents que s'han pogut documentar en la novel·la anònima, amb una important aportació de novetats, sobretot pel que fa al coneixement de fonts italianes i clàssiques, constatació que faria inexplicable la producció de l'obra a la Península Ibèrica, però que l'explica molt bé a la Península Itàlica. Finalment, s'han desxifrat els noms de tots els personatges de la ficció, els quals es relacionen d'una manera no excessivament encriptada, amb personatges reals de l'Europa de l'època, ben coneguts en l'entorn diplomàtic de la cort del rei d'Aragó.

De resultes de tot aquest anàlisi primmirat, aprofitant al màxim els materials bibliogràfics (més de 6.000 referències), arxivístics (documents publicats i inèdits) i literaris (es poden reconstruir

perfectament la biblioteca i les preferències de l'anònim autor del *Curial*), se'ns dibuixa *Curial e Güelfa* com una novel·la d'aparença medievalitzant (paròdia, en realitat, de l'amor cortés i els llibres de cavalleria), però molt influïda ideològicament –i metodològicament, també: una *imitatio* petrarquesca– per la cultura humanística italiana. Sembla ser l'obra d'algú molt ben relacionat amb l'estament cavalleresc i amb la vida curial, que s'ha format en àmbit ibèric i en la perifèria gòtica d'Europa (lírica trobadoresca, Tristany i Lançalot, etc.), però que, després d'haver viscut uns anys a Itàlia en contacte amb cenacles humanístics, ha sigut capaç d'incorporar a la seua obra un esperit jocund (facècia erudita, ironia subtil i metaliterària, paròdia, sàtira, etc.) més propi del Renaixement incipient que de l'ocàs de l'edat mitjana. Raó per la qual es pot definir el *Curial* com un text català explicable pel context italià, i catalogable com una creació literària pròpia del que els historiadors de la cultura i de la literatura italianes denominen la *cavalleria umanistica*. De fet, els patrons culturals sobre els quals dissenya el seu artefacte literari l'anònim autor no són tant els propis de la cort alfonsina de Nàpols –on en teoria s'havia de "recitar" l'obra, sembla que en un entorn confidencial– com els de l'humanisme llobard, florentí i ferrarés, al qual deu molt la novel·la.

Glòria SABATÉ I MARÍN, «Aquells qui ho voldran saber, lligen...»: Llibres i lectors a la Barcelona del segle XV.

Tesi doctoral sota la direcció del Dr. Anton M. Espadaler i de la Dra. Meritxell Simó Torres, i sota la tutoria de la Dra. Elena Losada Soler, en el marc del programa de doctorat «Estudis lingüístics, literaris i culturals». Facultat de Filologia, Universitat de Barcelona, setembre 2016.

Data de defensa: 20 de desembre del 2016.

Hom constata que la característica definitòria des de finals del segle XIV és que les obres llatines i itàliques circulen entre un públic lector que el podem situar més enllà de la cort, per la qual cosa amb aquesta tesi doctoral ens proposem d'observar qui poden ser aquests lectors, a quin estrat social pertanyen, quins vincles s'hi observen, quins interessos mostraven, quins llibres tenien i quin ús en feien, d'on podien procedir aquestes obres, en quins espais podien coincidir per parlar de literatura, etc., en la convicció que, per afinitat de lectura, també ells, més enllà de la cort, s'haurien pogut constituir en destinataris —és a dir lectors potencials— d'una novel·la com l'anònima *Curial e Güelfa* que es complau a fer paleses les lectures que fonamenten la ficció.